

venti etc. In accidentibus autem non est necesse facere hoc argumentum, quia non habent partes, sed sunt formæ simplices; si tamen haberent, idem argumentum fieret.

Ratio vero ad excludendum differentias a ratione generis ea est, quia sequeretur processus in infinitum. Nam si rationale, verbi gratia, habet genus, debet contrahere illud per aliam differentiam, omne enim genus per differentiam contrahibile est. Rursus illa differentia sic contrahens haberet etiam suum genus, non enim est major ratio de una, quam de alia; ergo contraheretur per aliam differentiam: et illa rursus haberet aliud genus et differentiam, et sic in infinitum. Non ergo differentie habent directo genus, sed reducuntur tanquam ad latus.

Ex hoc tamen non inferas abstracta substantiarum non esse genera et species, quia, licet significantur per modum partis, sunt tamen formæ totales, habentque compositionem ex genere et differentia, sicut humanitas respectu animalitatis et rationalitatis. Unde non sequitur idem inconveniens, quod in aliis partibus.

Quod si objicias: Nam partes istæ et differentie habent aliqua prædicata superiora quidditativa præter ens; habent enim convenientiam magis cum una parte, quam cum alia, sicut forma leonis magis convenit cum forma bovis, quam cum forma lapidis; ergo possunt habere genus, quod est prædicatum superius tanquam id, in quo conveniunt, et similiter suam differentiam.

Et confirm.: Nam materia cælestis et sublunaris differunt specie secundum sententiam S. Thomæ, 1. p., q. LXVI, art. II; ergo unaquæque habet suam speciem distinctam; et consequenter habent genus in quo conveniunt, et differentiam qua dividuntur.

Resp.: Quod partes istæ habent prædicata superiora quidditativa, sed quia per se non sunt aliquid totum et completum, non constituunt directe speciem. Et consequenter neque directe habent genus, sed totum hoc habent reductive, sicut incompletum reducitur ad completum; imo magis istæ prædicationes in talibus partibus et incompletis entibus sunt transcendentales, quam genericæ, quia includuntur in ipsis differentiis, quod non convenit generi. Et ita non sufficit habere prædicata superiora quidditativa ad hoc ut sint generica, sed oportet quod transcendentales non sint, sed extra differentias se habeant.

Et si quæras de hac prædicatione: Hæc forma est forma; hæc manus est manus, etc., an sit speciei de individuo? Resp.: Hoc non esse, nisi secundum quid et reductive, sicut cum dicitur: Hæc persona est persona, hoc individuum est individuum, quia ibi non prædicatur natura, sed aliquid naturæ, et, licet sit prædicatio essentialis, est tamen incompleta, et consequenter reductive pertinens ad completam.

Ad confirm. respond.: Materiam cælestem et sublunarem esse diversæ speciei modo incompleto, quia scilicet non dicunt ordinem et capacitatem ad easdem formas, et ita una materia non transit de una forma ad aliam. Ista tamen diversitas capacitatum non addit aliquam differentiam, quæ per modum actualitatis determinet et constituat materiam, cum utraque sit pura potentia, atque ita in ipsismet differentiis utriusque materiæ includitur potentialitas ipsa, quæ constituit materiam in communi, et substantia, quæ de illis prædicatur, est substantia incompleta, quæ prædicatur magis transcendentaliter quam genericæ, ut dictum est. Et eodem modo intelligitur materiam

habere rationem naturæ, et alia prædicata quidditativa, scilicet modo incompleto transcendentali, non generico.

QUÆSTIO VIII.

DE SPECIE PRÆDICABILI ET SUBJICIBILI.

Correlativum generis est species, de qua genus prædicatur, ipsa autem ulterius de individuis prædicabilis est, et ideo includit duplicem respectum, subjicitilitatis ad genus, superioritatis ad individua. Et ideo, ad explicandum exacte hoc secundum prædicabile, uterque respectus explicandus est.

ARTICULUS I.

Utrum species constituitur in ratione speciei per rationem subjicitibilis, vel prædicabilis.

Suppono utroque modo definiri speciem à Porphyrio. Quatenus subjicitibilis, dicitur illa, quæ sub assignato genere collocatur, et de qua genus prædicatur in quid. Definitur autem quatenus prædicabilis, quæ de pluribus differentiis numero in eo quod quid prædicatur. Ubi explicatur unica habitudo ejus, non ad sibi superius, sed ad sua inferiora, respectu quorum superius est. Et obiter nota quod non est vitiosus circulus in definitionibus Porphyrii, cum definit genus per respectum ad speciem, de qua prædicatur, et speciem per respectum ad genus cui subjicitur. Tum quia inter correlativa mutua, qualia sunt genus et species, necessario intervenire debet iste mutuos respectus, sine vitio circuli, hoc ipso quod mutua sunt, et consequenter mutuo in

definitione utriusque includi debet alterum, ut dicemus infra, q. XVII, artic. VI. Tum quia species non illa tantum definitione definitur, scilicet per respectum subjicitilitatis ad genus, sed etiam alia, scilicet prædicabilitatis ad inferiora, et sic non præcise notificatur per genus, sed alia via. Ubi quæque autem aliquid supponitur notificatum et definitum alia definitione, et alia via quam per illud, cum quo circulariter definitur, non committitur circulus formalis, sed materialis tantum, qui vitiosus non est, eo quod non idem per idem tantum notificatur, sed aliunde notificatum aliter suum notificans et definiens manifestat, ut in lib. Posterior., quæst. XXV, amplius dicemus.

Cum ergo in hoc secundo prædicabili concurrat duplex ista intentio prædicabilis et subjicitibilis, difficultas est in duobus. Primum: Quænam ex istis intentionibus constituat formaliter secundum prædicabile? Secundum: Quomodo una se habeat erga aliam, an omnino dispartate, an ut propria passio et quid consequens, vel modificans aliam? Est autem certum istos respectus, seu intentiones esse diversas relationes, nam habent distinctos terminos et fundamenta. Terminus enim subjicitilitatis est ipsum superius, cui subjicitur, fundamentum vero inferioritas, seu dependentia ab illo; at vero terminus prædicabilitatis, seu universalitatis sunt ipsa inferiora, de quibus prædicantur, fundamentum vero ipsius sumitur ex ipsa communitate naturæ, in qua conveniunt illa inferiora, quæ communicabilis et superior est illis. Sunt ergo diversa fundamenta et termini istarum relationum; a fundamento autem et termino sumit relatio suam unitatem, vel diversitatem. Et licet ipsa ratio, seu intentio speciei non pluribus relationibus, sed unica constituitur, potest tamen plures

habere ut proprietates, vel conditiones requisitas, sicut etiam prædicabilitas est passio universalitatis. Et inquirimus quænam relatio sit essentialis et constitutiva speciei.

Ad hanc ergo difficultatem, aliqui censent speciem prædicabilem non convenire speciei, ut species est, sed in ratione speciei constitui per subiectibilitatem ad genus, ad quam sequitur prædicabilitas et universalitas ejus. Et hoc ideo, quia propria ratio speciei est esse correlativum generis, et hanc rationem correlativi non habet per ordinem ad inferiora, de quibus dicitur, sed per ordinem ad genus sub quo ponitur. Ita sumitur ex Cajetano, in cap. de specie. Alii autem, per aliud extremum, existimant speciem ita constitui per universalitatem, quod etiam ipsa subiectibilitas ad genus ei, in quantum universalis est et ratione universalitatis, conveniat. Attribuitur Toletus, quæst. unica de specie. Alii autem dicunt subiectibilitatem et prædicabilitatem se habere ut disparatas relationes, neque unam oriri ex alia tanquam passionem ab essentia. De quo videatur Curs. Carmel., hic disput. vi, quæst. iii; M. Cabero, disp. iii, dub. ii; et Merinero, disp. iii, dub. ii.

Circa secundum etiam variant auctores. Quidam enim, ut Cajetanus, cap. de specie, existimant subiectibilitatem ad genus esse primam rationem speciei, et ex illa oriri prædicabilitatem ad individua, et hoc loquendo de specie atoma, in qua una istarum intentionum pululat ex alia, ex eo enim quod species ponitur sub genere immediate et directe nascitur quod species sit prædicabilis, in specie autem subalterna ratio speciei, quæ invenitur, proprie est species subiectibilis, nam prædicabilitas illius non est de pluribus solum numero differentibus, sed etiam speciei. Alii vero e contra

existimant intentionem prædicabilitatis et universalitatis ita esse primam in specie, quod ex ea oritur subiectibilitas.

Nihilominus dico primo: Constitutum intrinsicum et essentialis speciei, ut est secundum prædicabile condivisum ab aliis prædicabilibus, est universalitas talis, quæ dicit respectum et prædicabilitatem ad plura solo numero differentia. — Ratio est: Quia species in tantum est unum de quinque prædicabilibus in quantum participat rationem universalis, siquidem ista quinque prædicabilia sunt species quædam universalis, ut supra probatum est; ergo constitutum ejus debet esse intra latitudinem et rationem universalis; ergo non per subiectibilitatem, sed per superioritatem debet constitui. Consequenter patet, quia implicat quod aliqua relatio in communi importet tendentiam ad aliquem terminum et relatio, quæ est ejus speciei et sub ea contenta, tendat ad oppositum. Sicut si relatio patris in communi respicit filium, relatio talis patris in particulari non potest respicere avum, sed etiam respicere debet filium talem in particulari. Constat autem quod relatio universalitatis in communi, quæ est genus ad quinque prædicabilia, respicit ut proprium terminum inferiora; ergo relatio talis universalis, scilicet speciei, non potest respicere formaliter loquendo, et constitui per respectum ad superiora, sed ad inferiora; ergo non potest constitui formaliter per subiectibilitatem in ratione secundi prædicabilis, sed per universalitatem, seu prædicabilitatem talem, id est quæ talia inferiora respiciat. Quam rationem ita difficilem existimavit Cajetanus, in cap. de specie, quod eam insolutam relinquit.

Dico secundo: Non possunt concurrere per accidens, et disparate se

habere in secundo prædicabili prædicabilitas et subiectibilitas, sed vel secundum se, vel per sua fundamenta una determinat et modificat alteram. — Ratio est: Quia secundum prædicabile non habet esse universale quomodocumque, sed universale subordinatum, et minus altero, scilicet genere; ergo id, quod conducit ad hoc ut sit universale minus amplum altero, non potest disparate se habere ad constitutionem talis universalis, siquidem de intrinseca ratione ejus est quod sit universale subordinatum et inferius. Sicut non disparate se habet ad constituendam causam secundam hoc, quod est subordinari causæ primæ; et in ordine politico, ministro inferiori non est per accidens et disparatum quod subordinetur superiori, et superior minister Regi, cum hoc sic de ratione ministri talis ex subordinatione agentis. Ita species essentialiter habet prædicari de inferioribus, sed non est ei per accidens et disparatum, sed per se requiritur subordinari superiori universali, sub quo continetur in quantum minus universale est.

Nec sufficit dicere quod hoc, quod est subiecti generi, competit ipsi naturæ specificæ; cæterum intentioni per accidens conjungitur alia intentio subiectibilitatis, non enim eadem relatio et intentio est subiectibilitas et prædicabilitas. Hoc, inquam, non sufficit; nam, licet sit duplex relatio prædicabilis et subiectibilis, tamen hoc ipso quod prædicabilis, quæ pertinet ad rationem speciei, non est prædicabilitas suprema, sed inferior, per se et non disparate potest ex parte sui fundamenti fundare relationem subiectibilitatis, sine qua ratio inferioritatis nequit intelligi, omne enim inferius subiectibile est. Ergo ex parte fundamenti ununtur per se prædicabilitas et subiectibi-

tas, et inter se etiam connexionem habent, nec per accidens concurrunt in ratione speciei. Sicut etiam universalitas et prædicabilitas sunt due intentiones, seu relationes distinctæ, una respiciens inferiora ut superius in essendo, altera in prædicando, id est in verificando quod hoc sit illud per applicationem unius ad alterum, et tamen una sequitur ad aliam et per se connectitur cum alia, licet verum sit quod, quia earum esse consistit in cognoscere, non repugnet unam cognosci sine altera, et actu esse sine altera in ipsa ratione cognoscente: ista enim connexio intentionum non est quoad existentiam actualem, ita quod una sequatur ad aliam in esse, cum esse non conveniat eis per consecutionem, sed per cognitionem; est autem connexio ratione fundamenti, quia fundamentum ita fundat unam, quod etiam petit ex vi illius fundare aliam.

Dico ultimo: Subiectibilitas non dimanat ab universalitate præcise accepta, multo minus prædicabilitas ex subiectibilitate; sed prior et essentialior intentio in secundo prædicabili est universalitas limitata et coarctata, et ex ipsa, quatenus sic limitata et modificata, oritur subiectibilitas immediata ad genus. — Ratio hujus sumitur ex dictis, quia secundum prædicabile per se et essentialiter est quoddam universale, cum universale dividatur tanquam genus in ista quinque prædicabilia; essentialiter ergo ad ipsum debet pertinere intentio universalitatis sic determinate, scilicet quæ solum respiciat inferiora numero distincta. Ex universalitate autem, in linea et respectu universalitatis respicientis inferiora, solum sequi potest id quod superioritatis, non quod inferioritatis et subjectionis est; ergo ex vi universalitatis non sequitur intentio subiectibilitatis. Sed quia universali-

tas limitata est et coarctata, ratione illius ut limitatæ subjicibilitas se-qui potest: sicut in creatura, alia passionis sequuntur ex eo quod ens creatum est, vel quia tale ens est, v. g., substantia, vel corpus; alia, ex eo quod ex nihilo est, v. g., quod sit defectibilis, peccabilis, annihilabilis etc. Similiter in causa, ex eo quod causativum est, seu ex linea causalitatis, non sequitur subjectio ad aliam causam, sed ex eo quod causa limitata et dependens et inferior in causando. Eodem ergo modo, ex vi universalitatis et ex respectu et linea ejus, etiam universalitatis specificæ, non sequitur ut passio propria subjicibilitas, sed ex universalitate dependente et limitata et subordinata alteri, seu minori illa, sequitur subjicibilitas ad superius universale quod est genus.

Ex qua conclusione intelligitur quomodo connexæ sint, in secundo prædicabili, istæ duæ intentiones, *subjicibilitas et prædicabilitas* in una forma universalitatis, quia, cum per accidens non concurrant in hoc secundo prædicabili, necesse est quod per se ex aliqua forma consequantur, et ratione illius per se convenient. Sic ergo consequantur ad universalitatem limitatam et subordinatam, ex parte subordinationis et limitationis subjicibilitas, ex parte universalitatis prædicabilitas; sicut ad hominem, quatenus rationalis, sequitur inclinatio ad virtutem, quatenus defectibilis et ex nihilo, peccabilitas. Et similiter constat quomodo species intrinsece et essentialiter sit correlativum generis, quatenus illi subjectum et inferius, hoc autem habet quatenus limitatum et subordinatum universale est.

Ex quo patet divisionem speciei in prædicabilem et subjicibilem non esse divisionem in diversas res, sed in diversas passiones, seu modos ejusdem, quibus habet diversos res-

pectus, ad superiora scilicet et inferiora.

Soleuntur argumenta.

Primo arguitur: Species formalissime quatenus species solum habet esse correlativum generis; sed in quantum correlativum non est prædicabilis, sed subjicibilis; ergo formaliter in quantum species non est prædicabilis. Major est certa, quia genus per se definitur relative ad speciem, ut ad proprium correlativum; ergo species, ut species, formaliter est correlativum generis. Minor constat, quia ut correlativum respicit id cuius correlativum est; sed est formaliter correlativum generis; ergo formaliter ut species respicit illud: ut autem respicit genus non est prædicabilis, sed subjicibilis; ergo essentialiter constituitur per subjicibilitatem, potius quam per prædicabilitatem.

Confirmatur: Genus subalternum universalis est quam species infima, cum de illa prædicetur; sed non constituitur in ratione generis subalterni per prædicabilitatem; ergo multo minus species infima. Minor probatur: Genus subalternum non constituitur in esse talis, nec per prædicabilitatem de pluribus specie differentibus, nec per prædicabilitatem de pluribus differenti-bus numero; ergo per nullam. Non per prædicabilitatem de pluribus specie differentibus, quia hoc etiam convenit generi supremo, et sic non est propria ratio subalterni. Non per prædicabilitatem de pluribus numero differentibus, quia hoc etiam convenit speciei infimæ. Ergo per nullam prædicabilitatem, sed per subjicibilitatem constituitur.

Respondetur: Varias esse opiniones de proprio et per se correlativo generis, quas videre poteris apud Conimb., q. II, de specie, art. I.

Nam quidam existimant genus ut speciem solum et adequate referri ad speciem, ad individua vero non referri per modum generis. Alii dicunt adæquatum correlativum generis esse aliquid abstrahens ab individuo et specie, quod vocant *subjicibile in quid complete*, eo quod in hac ratione conveniunt tam individuum, quam species. Alii denique, et melius, censent immediatum ac formale correlativum generis esse speciem, sed non omni modo, nec adequate; nam etiam individuum ei subjicitur, sed non formaliter sicut species, nec enim contrahit genus formali divisione, sicut species, sed materialiter, per conditiones scilicet materiales, et individuas, in quibus sustentatur species, et mediante specie genus. Dicimus ergo quod species est quidem correlativum generis, sed formale, id est formaliter contrahens genus, et per differentiam, quæ formaliter et specificæ facit differre, non numerice; ex quo habet non solum esse correlativum et subjicibile generis, sed etiam relativum proprie et per se ad individua, quia non est correlativum generis formale et immediatum, nisi sit etiam universale in se, limitatum tamen et coarctatum, seu dependens, quia generi subjectum; et sic esse correlativum generis non est tota essentia speciei, sed potius est conditio ejus, directe autem et per se species universale est et prædicabile de individuo, cum dependentia tamen subjicibilitatis ad genus.

Ad confirmationem respondetur: Esse disparitatem inter speciem infimam et subalternam, quia subalterna non habet esse universalis in ratione speciei, sed in ratione generis; habet enim universalitatem et prædicabilitatem solum *in quid incomplete*, subalternationem autem habet in ratione speciei subjicibilis,

quatenus scilicet superiori generi subjicitur, et per differentiam contrahit illud, et facit quendam speciem non infimam, sed subalternam, quæ etiam genus subalternum dicitur, re vera tamen subalternatio convenit ei in quantum species quædam est; et ita secundum aliam rationem habet universalitatem, scilicet ut genus, secundum aliam, subjicibilitatem, scilicet ut species. At vero species infima non habet universalitatem in ratione generis, sed in ratione secundi prædicabilis *in quid complete*, et ideo universalitas per prius est in illa, ut constituitur secundum prædicabile, quam subjicibilitas in eadem ratione speciei infimæ.

Secundo arguitur: Dari potest subjicibilis species, quæ non sit prædicabilis, ut species angelica in opinione quod tantum habet unum individuum, quam infra probabimus. Datur etiam et contra species prædicabilis, quæ non est subjicibilis, ut substantia, quando prædicatur de hac et illa substantia tanquam de individuis, quæ tamen alteri superiori non subjicitur, cum supra substantiam non sit alius gradus; ergo quod aliqua species sit subjicibilis et prædicabilis, per accidens concurrunt. Et confirmatur, quia subjicibilitas ad genus non conduit, aut proportionat speciem ad hoc ut prædicetur de individuis, nec e contra prædicabilitas de individuis, ut generi subjiciatur, una enim relatio istarum non derivatur ex alia, nec fundat aliam; ergo per accidens se habent, et pure concomitanter.

Resp. negando antecedens, si loquamur de specie proprie, quæ est secundum prædicabile. Et quod attinet ad speciem angelicam, infra ostendemus non solum esse subjicibilem, sed etiam prædicabilem; est enim universalis, et non ut genus,

sed ut dicens totam quidditatem complete. De substantia vero dicimus quod etiam respectu hujus et illius substantiæ individuæ non est species secundum prædicabile, cum prædicatur in quid incomplete, sed est prædicatio generica, mediata tamen, quia genus mediate prædicatur de individuis, sicut præcedenti questione ostendimus quomodo genus de individuis genericis prædicatur, et sequenti questione amplius dicitur.

Ad confirmat. respondet. : Quod subjicitilitas ad genus non conducit ad prædicabilitatem de individuis absolute consideratam, bene tamen ad prædicabilitatem ut limitatam et dependentem, et in quantum infima prædicabilitas est; hæc enim esse non potest sine tali subjicitilitate. Sicut obscuritas per se non conducit ad cognitionem, bene tamen ad cognitionem talem, scilicet ad fidem, quæ est imperfecta et limitata cognitio, petens illam modificationem obscuritatis.

Ultimo arguitur, ad probandum quod in specie prius invenitur subjicitilitas, quam prædicabilitas: Quia subjicitilitas speciei est qua redditur immediate subjicitilis generi; sed immediata subjicitilitas est prior universalitate; ergo. Minor probatur: Prius est naturam specificam esse naturam contractam respectu generis, quam contrahibilem respectu individuorum; per hoc enim quod contrahit genus constituitur in se, prius est autem constitui, quam ab aliis contrahi; sed per hoc quod contrahit genus subjicitur generi, per hoc quod est contrahibilis ad individua est universalis ad illa; ergo prior est subjicitilitas, quam prædicabilitas.

Respond. negando minorem. : Ad probationem dicitur quod contractio generis, prout pertinet ad ipsam constitutionem naturæ, quæ fit per

genus et differentiam, non est subjicitilitas, quia constitutio naturæ pertinet ad naturam secundum se, et primo intentionaliter, subjicitilitas autem dicit relationem, qua coordinatur species generi, et sic pertinet ad secundam intentionem naturæ, non ad constitutionem. Et in hoc genere intentionis prior est universalitas et prædicabilitas in ordine ad constituendum secundum prædicabile, quod est species, quam subjicitilitas; licet respectu naturæ secundum se prius intelligatur contractio generis, quæ est fundamentum subjicitilitatis, quam contrahibilitas ad individua, quæ est fundamentum universalitatis, sed ad constituendam speciem hoc est prius illo.

ARTICULUS II.

Explicantur definitiones speciei.

Duo hic notanda sunt: Primum circa definitum harum definitionum, quibus species prædicabilis et subjicitilis definiuntur (definitiones posuimus in initio præcedentis art.); secundum circa ipsarum definitionum particulas explicandas.

Circa primum, idem dicendum est de definito harum definitionum quod de definito generis dictum est, quæst. præced.; eadem enim est affectio de uno et de altero.

Circa secundum, ad explicandas particulas definitionis, illa videtur communis difficultas, quia definitiones istæ conveniunt aliis a definito. Species enim subjicitilis dicitur, quæ sub assignato genere collocatur, vel de quo genus prædicatur in quid; utrumque autem non minus convenit individuo, quia etiam individuum sub genere collocatur, et de illo prædicatur genus in quid. Si dicas speciem collocari immediate sub genere, non indivi-

duum, hoc est addere novam particulam definitioni, scilicet *ly immediate*, quam definitio non ponit; et præterea instatur in individuis genericis, ut hoc animal, hoc corpus, etc., de quibus genera immediate prædicantur. Similiter definitio speciei prædicabilis convenit aliis a definito. Tum quia convenit generi; prædicatur enim genus etiam de individuis in quid et, licet prædicetur incomplete, et alio modo quam species, tamen hoc non explicatur in definitione speciei, et sic est diminuta. Tum etiam quia plura prædicantur de pluribus numero differentibus et non sunt species, ut entia incompleta, v. g., motus, anima, materia, punctum, et similia; et Deus prædicatur de tribus personis, et non est species. Tum quia tertium prædicabile etiam prædicatur in quid, id est essentialiter, et de pluribus numero differentibus, ut species atomæ. Ac denique species angelorum sunt vere species, et non prædicantur de pluribus numero differentibus, quia illa plura sunt impossibilia, ut dicemus, seq. art.

Respondeo nihilominus recte tradidas definitiones. Et utrum essentialis, an descriptiva sint, non oportet immorari. Sicut enim diximus de generis definitione, quod est descriptiva, quia traditur per propriam passionem universalitatis, quæ est prædicabilitas, ita definitiones speciei censendæ sunt descriptivæ, quia traduntur per proprietates: prædicabilis quidem, per ipsam prædicabilitatem, quæ est passio universalitatis; subjicitilis autem, per proprietatem universalitatis specificæ, quatenus universalitas imperfecta est, et dependens ab universalitate generis.

Ad primam ergo instantiam contra speciem subjicitilem, resp. : Quod in omnibus istis definitionibus prædicabilem debet subintel-

ligi proprium earum genus, quod est universale, et ita sensus definitionis est quod species est universale, quod sub genere collocatur, et differentia universale, quod prædicatur de pluribus in quale etc., et sic de aliis. Neque hoc est addere aliquam particulam extraneam definitioni, sed necessario præsuppositam; nam universale est genus ad quinque prædicabilia; debet ergo in omni prædicabili necessario subintelligi, et consequenter debet etiam subintelligi particula *immediate*: scilicet quod species est quæ immediate subjicitur generi, quia hic solum agimus de eo quod tanquam universale, seu unum ex quinque prædicabilibus subjicitur, individuum enim non tanquam universale subjicitur, et ideo neque immediate.

Et ad instantiam de individuis genericis resp. : Quod non subjiciuntur tanquam universale, neque immediate simpliciter loquendo, sed solum secundum quid, et quoad explicationem. Quia quando dico: Hoc animal, hoc corpus, licet explicem gradum genericum cum individuatione, tamen aliquid supponitur mediate inter individuationem et genus, quod non explicatur in illo individuo generico; neque enim in re invenitur animal, aut corpus singularisatum, nisi mediante aliqua specie. At vero species ita plene et simpliciter subjicitur generi, quod non solum explicatur nihil mediare, sed neque in se aliquid mediare potest inter ipsam et genus, quod est immediate subjici simpliciter et absolute loquendo.

Ad secundam instantiam, contra definitionem speciei prædicabilis, respondetur: Quod, ut diximus questione præcedenti, generi non convenit prædicari de pluribus numero differentibus formaliter et immediate, sed materialiter, scilicet quia

continentur sub specie, de qua per se, formaliter et directe prædicatur; et ita debet intelligi prædicatio generis, quod sit in quid incomplete. Neque hoc est addere aliquid definitioni, sed in ipso imbitum explicare; nam si prædicatur de pluribus specie differentibus, non potest totam quidditatem prædicare, sed partem, scilicet id quod contrahibile est per differentiam, et cum differentia constitutum speciei, et hoc est prædicari in quid incomplete, id est non totam et completam quidditatem, sed partem quæ est genus.

Ad secundum respondet: Entia incompleta reductive et non per se pertinere ad speciem, vel genus, sicut ad prædicamentum; unde non habent plura numero distincta, nisi reductive et secundum quid. Deus autem non prædicatur de tribus personis tanquam multiplicabilis et contrahibilis in illis, sed tanquam natura una singularis, quæ prædicatur de pluribus suppositis ejusdem singularis naturæ, et ideo nec divina natura se habet ut universalis, nec ipsæ personæ ut inferiora contrahentia naturam superiorem et numericè illam distinguunt, quia ita multiplicatur supposita, quod non multiplicatur natura, sed sunt tria supposita ejusdem singularis naturæ.

Ad tertium jam supra diximus, quæstione præcedenti, quod differentia prædicatur quidem essentialiter, sed non in quid, quia non substantive, sed adjective, seu qualificative; unde licet prædicetur in quid quantum ad essentialitatem, non tamen quantum ad modum, id est non essentialiter substantive, sed essentialiter adjective, seu in quale.

Ad ultim. respondebitur articulo sequenti.

ARTICULUS III.

Utrum possit dari species subjicibilis quæ non sit prædicabilis de multis, sed tantum habeat unum individuum.

Ut punctum difficultatis innotescat, duo sunt notanda. Primum, quod inter naturas non habentes nisi unum individuum triplex differentia considerari potest. Nam quædam natura est, quæ de facto non habet plura individua, potest tamen habere de possibili, sicut luna, sol et similia, quæ habent materiam divisibilem absolute, sed non divisibilem naturaliter, ex divisione autem materiæ nata est consequi multiplicatio individuum. Alia natura est, quæ nec de facto, nec de possibili potest habere multiplicationem individuum ex parte divisionis materiæ, quia caret omni materia, ut sunt substantiæ spirituales completæ, sicut angeli. Est tamen in opinione positum an ex alio capite, quam ex divisione materiæ possint habere multiplicationem numericam, et tamen, licet illam habere non possint, adhuc tamen possint concipi illæ naturæ ut universales, et secundum aliquam indifferentiam et potentialitatem ad illud unum individuum quod habent. Tandem alia natura est, quæ non solum non habet plura individua de facto, nec de possibili secundum multiplicationem naturæ, sed nec ipsa natura potest concipi cum potentialitate aliqua ad individuationem et ut contrahibilis per singularitatem, quia est actus purus, scilicet Deus, et sic in essendo non potest esse universalis, licet possit concipi ipsa natura non explicata individuatione, et sic significari potest per modum termini communis et non termini singularis, sicut hoc

nomen *Deus* est terminus communis in significando.

De prima natura non est difficultas in præsentî, quia constat illam naturam posse prædicari de multis, in qua multa individua possible sunt, de quibus prædicetur. Similiter de tertia natura non est quæstio præsens; de illa enim egimus supra, quæst. v, art. iii. Sed tota difficultas est de secunda natura. Circa quam non disputamus modo, an sint possibile, vel non possibile plures angeli solum numero distincti, de quo agitur i part., quæst. l; si enim sunt possibile plures numero distincti, quæstio difficultate vacat. Dicendum est enim de natura angelica sicut dicitur de sole, et luna, et aliis naturis, in quibus plura individua sunt possible. Sed, admissio quod sint impossible plura individua in natura angelica, tunc præsens consurgit difficultas: An, quia ex modo concipiendi illa natura concipitur ut indifferens ad individuationem, sufficiat ut sit species prædicabilis de multis, non quæ de facto habet, vel habere potest in re, sed quæ ex modo concipiendi illi naturæ sic indifferenti non repugnant.

Secundo adverte: Quod habere plura individua contingit dupliciter, vel positive, vel per non repugnantiam, saltem ex parte alicujus principii. Quæ distinctio sumitur ex Divo Thoma, quæst. de Spirit. creat., art. viii, ad 4. Prædicari de multis positive est quando datur positivum fundamentum in ipsa re, ut fiat prædicatio de multis, scilicet quia talis multiplicatio in re invenitur. Et inde sumitur fundamentum ad concipiendam unam naturam prædicabilem de illis. Per non repugnantiam dicitur prædicari de multis quando non invenitur quidem in multis a parte rei, sed in uno tantum, ita tamen se habet

natura ad illud unum individuum, quod potest abstrahi ab illo, eodem prorsus modo, quo abstrahitur a pluribus, scilicet manente natura cum indifferentia et potentialitate ad illam individuationem. Et ita ex vi talis abstractionis non habet natura repugnantiam ad plura individua, licet in re ex alio capite repugnet, scilicet propter earentiam materiæ, sine cujus divisione non fit multiplicatio individuum.

In hac ergo difficultate, communiter extra scholam D. Thomæ tenetur quod, supposita sententia Divi Thomæ de impossibilitate plurium individuum in eadem specie angelica, talis species erit subjicibilis et non prædicabilis; videtur enim contra omnem rationem quod aliquid sit prædicabile de multis, cui repugnat actualis ipsa prædicatio de multis: hanc autem repugnare manifestum est, quia repugnat dari ipsa multa. Non tamen negant isti auctores posse concipi naturam angelicam ut universalem negative et metaphysice, quia potest concipi sine aliqua singularitate et differentia individuali, quod est remanere præcisam ab individuatione.

Nihilominus oppositam sententiam communiter defendunt Thomistæ, et existimant hoc ipso quod datur fundamentum in tali natura ut concipiatur præcisam ab illa unica individuatione, et cum indifferentia et potentialitate ad ipsam, posse concipi ut universalem, et ut speciem prædicabilem; ad hoc tamen necesse est quod non concipiatur natura angelica adequate et plene secundum quod est in se, sed inadequate, et ad instar rerum compositarum ex materia et forma. Et sumitur aperte hæc sententia ex doctrina S. Thomæ, in quæst. de Spirit. creatur., art. viii, ad 4, ubi sic inquit: « Sicut hæc albedo non prohibetur habere sub se multa

individua ex hoc quod est albedo, sed ex hoc quod est in hoc, quod pertinet ad rationem individui, ita natura hujus angeli non prohibetur esse in multis ex hoc quod est natura in tali ordine rerum, quod pertinet ad rationem speciei, sed ex hoc quod non est nata recipi in aliquo subjecto, quod pertinet ad rationem individui. Ita D. Thomas. Quæ verba clariora sunt, quam ut ulla ponderatione indigeant. Idem affirmat in Opuscul. XII, capit. v; et 1 part., quæst. XIII, art. IX; et ibi Cajetan., et v capite de Ente et essentia, quæst. VI, ad 2, et super caput de specie, in Logica.

Totum autem fundamentum hujus sententiæ est: Quia, licet non possit in tali natura concipi respectus positive tendens ad plura individua, nec unitas naturæ collecta a pluribus individuis, quia in rei veritate non dantur, potest tamen concipi indifferentia naturæ et potentialitas ad unum individuum talis quod ex se sufficeret ad plura, si aliunde in re ponerentur. Itaque indifferentia naturæ ex proprio modo suo communicabilis est ad plura, ex parte autem eorum, quibus facienda est communicatio, talis communicabilitas exerceri non potest. Ratio hujus est: Quia non potest negari quod detur individuum naturæ angelicæ positum in prædicamento, cum angelus, qui in re invenitur, sit substantia prædicamentalis. Et non ponitur immediate sub genere; ergo immediate est positum sub aliqua specie atoma. Sed species atoma, sub qua continetur individuum, est superior respectu illius; ergo universalis et prædicabilis respectu illius; talis enim species non prædicatur de individuo tanquam æqualis, alioquin de individuo Gabrielis non prædicaretur species prædicatione superioris de inferiori, sed esset quasi prædicatio identica, si-

cut quando individuum prædicatur de individuo; est ergo prædicatio superioris de inferiori, alioquin non posset species conservari in uno solum individuo, ut dicemus articulo sequenti, si habendo tantum unum individuum, non posset concipi ut superior. Ex hoc autem manifeste sequitur quod illa natura, et species sic concepta ut superior respectu illius individui, habeat indifferentiam, quæ de se sufficit ad plura individua, licet de facto non possit exerceri multiplicatio ob defectum conditionis requisitæ, scilicet divisionis, ex parte materiæ. Etenim illa species sic abstracta ab individuatione non includit actu illam, sed in potentia, et consequenter sicut nec includit unitatem, aut pluralitatem individuaalem, ita neque ex vi illius conceptus excludit pluralitatem individuum; ergo, si ex vi illius non excludit, habet ex vi indifferentiæ ordinem ad plura non positive, sed non repugnantem.

Et confirm.: Quia repugnantia ad plura individua in natura angelica non est secundum omnia prædicata naturæ, sed secundum præcisam rationem irreceptibilitatis in materia, quia scilicet non individuatur per designationem materiæ, sed per earentiam illius. Unde repugnantia ad pluralitatem non est ex natura, sed ex modo individuandi naturam, quia non est aliud principium individuandi, quam ipsa irreceptio formæ, inde enim et non aliunde habet incommunicabilitatem, quæ est ratio individuationis. Igitur si concipiatur natura inadæquate, id est quantum ad rationem speciei, et non modus ipse individuandi naturam, non accipitur natura ut repugnans multiplicationi individuum, et consequenter ut habens plura individua non repugnantem, licet positive non respiciat multa, non defectu sui, sed quia illa multa non sunt.

Quod autem quidam dicunt, naturam angelicam esse communem positive ad unum individuum reale et ad plura ficta, futile est, quia respicere plura ficta est non respicere plura, in quibus possit esse, et de quibus possit prædicari. De pluribus enim fictis non nisi fecte prædicatur; fecte autem prædicari est non prædicari vere, nec vere concipi ut prædicabilem.

Dices: Ergo nulla est differentia inter Deum et naturam angelicam; nam etiam Deus potest concipi ut res communis sine singularitate, et significari ut terminus communis, sicut supra diximus, quæst. v. Ergo ex modo concipiendi habebit universalitatem, et consequenter gradum superioris et inferioris, quod in Deo admitti nequit.

Respond.: Esse disparem rationem, quia Deus, etsi possit concipi sine singularitate, et consequenter modo communi significari, tamen ipsa natura sic concepta non manet cum indifferentia et potentialitate ad individuationem, siquidem concipitur ut actus purus, qui quidem, etsi ex modo nostri conceptus imperfecti non semper explicet singularitatem, tamen ex parte sua non manet indifferens ad illam, sicut cum unum attributum concipimus sine alio, non manet unum in potentia et indifferens ad aliud, sed solum non exprimit illud. Unde natura divina solum uno titulo est communis, scilicet ratione nostri imperfecti conceptus, non tamen ratione indifferentiæ et potentialitatis ex parte naturæ. Natura autem composita triplici titulo est universalis, scilicet ex modo concipiendi abstrahendo a singularibus, et ex indifferentia naturæ secundum se, et ex pluralitate individuum ad quæ potest terminari respectus universalis. Natura autem angelica solum duplici titulo, scilicet ex modo concipiendi, et ex ipsa indifferentia

naturæ secundum se, licet ex defectu multorum individuum exerceri non possit in re ista communicabilitas ad plura, et ita est universalitas sine exercitio. Ut autem divina natura termino communi significetur, sufficit quod ex modo significandi sine singularitate concipiatur; ut autem sit genus, vel species, requiritur quod concipiatur ut contrahibilis et determinabilis, et consequenter quod ratio contrahens sit magis determinata, et magis actuans, quod sine potentialitate in ipso contrahibili et majori actualitate in contrahente concipi non potest. Quod totum repugnat actui puro.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur, argumento insinuato referendo oppositam sententiam: Nam species angelica habet repugnantiam ut prædicetur de pluribus, et hoc ab intrinseco ipsius naturæ, quia ab intrinseco impossibilis est multiplicatio talis naturæ in singularibus; ergo repugnat quod sit species prædicabilis de multis. Cui enim prædicatio ipsa repugnat, prædicabilitas non convenit, sicut cui repugnat visio, potentia videndi non convenit.

Et confirm.: Quia unitas formalis, quæ invenitur in specie prædicabili, desumitur ab intellectu ex similitudine et dissimilitudine individuum et convenientia eorum inter se, neque enim aliud est fundamentum istius unitatis formalis; ergo deficiente convenientia plurium individuum, non restat unde sumatur unitas formalis speciei, quæ est unitas convenientiæ plurium in aliquo gradu.

Respond.: Disting. anteed. Natura angelica habet repugnantiam ut prædicetur de multis ex modo indivi-

duationis et incommunicabilitatis ipsius formæ, concedo; ex vi naturæ et indifferentia ejus, nego. Et, licet ipse modus individuationis sit intrinsecus naturæ angelicæ, non tamen secundum conceptum naturæ, ut natura est, sed ut irreceptibilis et includens modum naturæ, quo ipsa individuatur. Unde licet concepta adæquate natura cum modo prædicari non possit de multis, si tamen inadæquate concipiatur sine illo modo, et cum potentia ad ipsum, concipitur ut prædicabilis de multis, non positive, quia non sunt multa, quæ terminent respectum prædicabilitatis, sed non repugnant, quantum est ex parte conceptus naturæ, ut natura sine illo modo concepta, licet ille modus ex propria ratione naturæ conveniat. Et multa sunt quæ absolute et simpliciter non possunt in re poni et tamen, quia ex vi alienius principii non repugnant, sub conceptu talis principii dicuntur non repugnare. Sicut advertit D. Thomas, quæst. de Spiritual. creat., art. ultimo, ad 7, quod substantia potest intelligi sine aliquo accidenti, sed in re non potest creari aliqua substantia sine aliquo accidentali prædicato, saltem sine ipsa existentia. Ita stante natura angelica cum suo modo individuationis, quem habet in re, id est sine illa receptione et divisione materiæ, non stat multiplicari individua, et tamen ex vi naturæ, non ut induit modum individuationis, sed sub præciso conceptu naturæ, ut in potentia ad istam individuationem, non repugnant se habet ad plura. Et cui repugnat visio, repugnat potentia videndi, si ab intrinseco visio ipsa repugnat; si autem ab aliquo extrinseco modo, vel impedimento, non continuo potentia videndi repugnat ex vi principii intrinseci.

Et quando instatur: Quod non potest esse universalis, nisi ad multa

individua ficta, cum in re sint impossibilia.

Respondetur: Quod ex vi conceptus naturæ, illa multa individua impossibilia non sunt, nec tamen ex vi illius sunt absolute possibilia et in re, quia ad hoc ut aliquid sit in re possibile, oportet quod attentis omnibus, quæ in re concurrunt, possibile sit; in re autem occurrit modus individuandi in ipsa natura, ex quo habent esse impossibilia. Ut autem dicatur non impossibile quantum est ex vi naturæ, sufficit quod ex illa parte, seu ex vi conceptus naturæ præcise, non habeat impossibilitatem. Et ideo solum dicitur non repugnantem respicere illa plura, et quantum est ex vi naturæ, non positive in re et absolute.

Ad confirmat. respondetur: Unitatem formalem in naturis compositis sumi ex convenientia positiva plurium individuorum; in naturis autem simplicibus non sumitur ex convenientia positiva plurium, sed ex ipsa unitate naturæ conceptæ sine individuacione et cum indifferentia, quæ de se non repugnat communicari multis, quando concipitur sine modo individuacionis et ad instar rei compositæ. Melius est autem sumi unitatem formalem ex divisione naturæ specificæ, quam ex convenientia plurium individuorum.

Secundo arguitur: Modus ille irreceptionis in materia essentialiter convenit angelo, siquidem per hoc distinguitur ab anima rationali, quæ est forma recepta; ergo non potest abstrahi natura specificæ angeli ab illo modo individuacionis, qui est per irreceptionem in materia. Consequenter patet, quia quantumcumque abstrahatur natura angelica, non potest abstrahi ab eo quod sibi essentialiter est, sic enim non abstraheretur, sed destrueretur, sicut si homo conciperetur sine animali, quod est essen-

tiam aliquam concipi sine eo, quod est sibi essentialiter. Nec obstat quod inadæquate concipiatur, vel ad instar rei compositæ, et sic concipi potest modo communicabili ad plura. Contra primum enim instatur: Quia alias Petrus posset concipi ut universalis, et similiter natura divina. Quia Petrus inadæquate conceptus solum explicat naturam, non individuacionem, et consequenter si inadæquatus conceptus rei intrinsece singularis, qualis est angelus, sufficit ut possit denominari universalis, cur etiam Petrus, qui intrinsece est singularis si inadæquate concipiatur, id est quantum ad naturam, non quantum ad individuacionem, non poterit concipi ut universalis? Et idem est de natura divina, quæ essentialiter singularis est.

Contra secundum vero instatur: Quia etsi angelos concipiamus ad instar rei corporeæ, non tamen illis attribuimus proprietates rei corporeæ, sed removemus ab eis, quia illis repugnant; ergo cum multiplicatio numerica, quæ convenit rebus corporeis, repugnet spiritualibus, non possumus id eis tribuere.

Respond.: Admittendo quod natura angelica essentialiter est irreceptibilis in materia, et carentis illa, et ab ista carentia materiæ nunquam potest præscindi. Negamus tamen quod non possit præscindi a sua singularitate, quia carentia materiæ, et irreceptibilitas non est ipsa individuacio angeli, sed radix illius. Individuacio enim in angelo non dicit solum radicem et principium incommunicabilitatis, sed etiam designationem formalem, et determinationem certam individui, quæ etiam in angelis dependet, seu dicit ordinem ad extrinsecam prædicatam, puta ad subsistentiam et accidentia; constat enim posse separari in angelo personalitatem propriam, ut si na-

tura angelica assumeretur a Deo, personalitas autem est terminus singularitatis. Unde singularitas, et individuacio dicit ordinem ad aliqua extrinsecam, nec pure pertinet ad constitutionem essentialem angeli. Sicut autem in rebus corporeis materia habet duplicem considerationem, scilicet componere, seu constituere ipsam naturam, et radicaliter esse principium individuacionis et multiplicationis numericæ, secundum se quidem remote, ut autem signata est quantitate, proxime; et tamen quando consideratur natura in communi, consideratur ratio materiæ ut constituens, non ut principium individuandi est; ita in suo opposito, quod est carentia materiæ et irreceptibilitas in ea, qualis invenitur in angelo, duplex consideratio potest attendi, et secundum quod pertinet ad ipsam constitutionem formæ simplicis et pure spiritualis, et secundum quod pertinet ad modum individuacionis, quatenus talem naturam spirituales reddit incommunicabilem et immultiplicabilem; et una consideratio secernitur ab alia ita quod ipsa carentia materiæ, ut requiritur ad constitutionem talis naturæ, non est aliud quam ipsa ratio simplicis formæ, prout est forma immaterialis, et ut sic nondum fundat repugnantiam multiplicationis; ipsa autem carentia formæ, ut præbet modum incommunicabilitatis, et fundat subsistentiam et singularitatem completam, sic præbet modum individuacionis et repugnat multiplicationi. Unde quando abstrahimus naturam specificam angeli a modo individuandi, non præscindimus in tali natura id quod essentialiter est in carentia materiæ, quantum ad constitutionem quidditatis, sed id quod in natura illa pertinet ad modum individuacionis, qui radicaliter quidem originatur in ipsa natura specificam, non tamen formaliter

in ea consistit, cum dependeat in sui designatione a prædicatis extrinsecis.

Ad instantias autem allatas, respond. Ad primam. Quod Petrus non solum radicaliter, sed etiam formaliter explicat ipsam individuationem, unde non potest concipi sine differentia individuali, etiam inadæquate, nisi destructo conceptu Petri et accipiendo conceptum naturæ. Natura autem angelica non explicat formaliter ipsam individuationem, licet radicem ejus includat sub formalitate constituendi naturam immaterialem, non sub formalitate emittendi et fundandi individuationem. Divina autem natura potest quidem concipi per modum naturæ sine singularitate, non tamen ut universalis, quia non potest concipi ut contrahibilis per differentias, cum sit actus purus et nullo modo in potentia.

Ad secundam instantiam dicitur quod, quando concipimus angelum ad modum rei corporeæ, non attribuimus illi conditiones rei corporeæ per modum attributionis et iudicii, sed per modum simplicis representationis ad instar rei corporeæ apprehendimus ipsam sine individuatione, non explicando totum quod est in natura angelica, non quidem ex parte prædicatorum constituentium quidditatem, sed in quantum est radix individuationis. Si enim plene et adæquate concipiatur, explicando id quod radicaliter et implicite continetur in natura, non posset concipi ut universalis, quia explicaret modum naturæ, qui est singularitas et immultiplicabilitas. Quod etiam affirmat S. Thomas, 1. p., quæst. XIII, art. IX.

Adhuc tamen instabis: Quia natura angelica non solum ut concipitur ad instar rei corporeæ, sed etiam secundum se est in prædicamento, cum sit ens finitum et creatum; er-

go secundum se, etiam si ad instar rei corporeæ non concipiatur, habet rationem generis et speciei prædicabilis, quia sine hoc non ponitur in prædicamento.

Item instatur: Quia natura corporea, posita radice individuationis, quæ est materia signata, non potest concipi ut universalis, quia natura universalis abstrahit ab ista radice; ergo si ipsa species naturæ angelicæ est radix individuationis, ratione incommunicabilitatis et irreceptibilitatis in materia, non potest etiam inadæquate concipi ut universalis. Præsertim quia quod convenit alicui per se, non potest oppositum etiam per accidens ei convenire. Ergo, cum conveniat ei ex ipsa ratione naturæ immultiplicabilitas, non potest etiam per accidens ex vi hujus ut sic, potest esse prædicabilis de multis, non quidem positive, sed non repugnantur.

Respond.: Naturam angelicam secundum se esse in prædicamento, quantum ad coordinationem graduum superiorum et inferiorum: secundum se enim est quidditas composita ex genere et differentia; sed quod species ista habeat universalitatem prædicabilem de multis non pertinet ad rationem ponendi in prædicamento, sed ad conditionem, seu modum rei, quæ ponitur in prædicamento. Et talem modum non repugnat quod natura angelica habeat per hoc quod concipiatur inadæquate, et ad instar rei corporeæ, ad quod tamen fundamentum præbet ipsa natura.

Ad secund. instant. resp.: Quod materia signata est principium individuationis determinatum et signatum, non remotum, a qua signatura debet abstrahi natura universalis; ab ipsa autem materia, quæ est principium remotum individuationis non abstrahit natura universalis.

Sic in angelo carentia materiæ et irreceptibilitatis in ea, ut conducit ad rationem spiritualitatis et formæ simplicis in angelo, non est proximum principium individuationis, sed remotum. Ut autem fundat subsistentiam et ordinem ad accidentia extrinseca designantia ipsam naturam in singulari, sic est principium proximum individuationis, et ab ista abstrahit natura angelica in universali concepta. Et quando dicitur quod, si aliquid convenit per se, non potest oppositum convenire etiam per accidens. Resp.: Aliud esse non convenire, aliud non repugnare ex aliqua parte: multiplicatio quidem in pluribus nullo modo convenit naturæ angelicæ positive, et simpliciter; cæterum non repugnat illi ex vi naturæ indifferenter conceptæ, et ideo ex vi hujus ut sic, potest esse prædicabilis de multis, non quidem positive, sed non repugnantur.

Quod si dicas: Ergo talis natura non est universalis logicæ, sed metaphysicæ, quia logica universalitas fit per comparisonem positivam ad plura; species autem angelica non est positive universalis, nec potest comparari ad plura nisi ficta; ergo non est universalis logicæ:

Resp.: Naturam angelicam habere intentionem logicam, non quæ actu comparetur ad plura positive ea attingendo, siquidem non sunt nisi ficta, sed actu attingendo unum individuum positive et plura non repugnantur. Et hoc sufficit ad relationem intentionis logicæ. Sicut in sententia S. Thomæ, III p., quæst. xxxv, art. v, una relatio patris respicit plures filios, si sint actu, si autem non sit nisi tantum unus filius, de facto non attingit plures, sed illa relatio, quæ attingit unum positive, non repugnantur attingit plures, quia ita se habet ut, si plures darentur, illos attingeret. Ita relatio illa naturæ specificæ taliter respicit

unum individuum positive, quod de se posset plura attingere, si darentur, quantum est ex vi illius conceptus.

ARTICULUS IV.

Utrum species possit conservari in uno tantum individuo, et genus in una tantum specie.

Difficultas hæc affinis est præcedenti, et ex illa plenius intelligitur quomodo species possit esse prædicabilis de multis, licet illa non sint possibilis ex modo individuationis. Cum autem tam in genere, quam in specie duo considerentur, scilicet et natura quam explicant actualiter, et plura ad quæ sunt in potentia, certum est quod tam genus, quam species, quantum ad naturam quam actualiter dicunt, in una specie et individuo conservari possunt, quia genus totam suam essentiam communicat cuilibet inferiori, ergo in unoquoque salvatur tota natura generis et speciei. Unde dicit S. Thomas, 1. p., quæst. LXXVII, art. 1, ad 1: « Quod totum universale adest cuilibet parti secundum totam suam essentiam et virtutem, sicut animal homini et equo. » Igitur tota essentia generis in qualibet specie salvatur.

Reducitur ergo tota difficultas ad hoc: An genus quoad potentialitatem, et ordinem quem habet ad plura possit respectu unius speciei salvari, etiam si aliæ essent impossibiles; nam si possibilis sunt, licet de facto non existant, certum est salvari potentiam generis ad illas, quia ab existentia earum non dependet, et de facto post diem iudicii in toto genere animalis non erit nisi unica species hominis, idque etiam potuisset fieri ab initio. Et similiter loquimur de specie secundum po-

tentiam et aptitudinem ad existentiam in pluribus. Et non est sermo de ipsis intentionibus, sed de aptitudine et potentia ad plura, quæ est earum fundamentum. Intentio enim est relatio quæ sequitur naturam fundamenti.

Quidam ergo absolute censent genus in una specie posse conservari, et speciem in uno individuo, eadem enim est ratio utriusque, quia æque universalis sunt, universale autem est unum in multis; ergo si ad speciem sufficit multitudo solum ex parte modi concipiendi, licet non ex parte rei conceptæ, ut præcedenti articulo diximus, similiter sufficit ad genus. Alii e contra neque genus, neque speciem in uno tantum inferiori salvari posse existimant, quia essentialiter est unicuique universali dividi per multas differentias, cum sit unum de multis, ergo deficientibus multis deficit universale. Alii denique distinguunt inter genus et speciem, et ad conservandum genus in ratione totius potentialis existimant requiri plures species; ad salvandum vero speciem non requiri plura individua. De quibus sententiis vide Curs. Carmel., hic, disp. vi, quæst. ii.

Hæc ultima sententia communior est, et sine dubio D. Thomæ, in 1. Poster., lect. xii, ubi inquit: « Quod non est possibile invenire aliquod genus cujus una tantum sit species, genus enim dividitur in species per oppositas differentias, oportet autem si unum contrariorum invenitur in natura, et reliquum inveniri, ut patet per Philosophum in 11 de Cælo, et ideo si una species invenitur, invenitur et alia. Una autem species dividitur in diversa individua per divisionem materiæ; contingit autem totam materiam alicui speciei proportionatam ab uno individuo comprehendere, et tunc non est nisi unum individuum sub una specie. »

Idem docet S. Doctor, in 1. dist. xix, quæst. iv, art. ii, in corpore.

Et sumitur fundamentum hujus sententiæ ex duabus propositionibus a D. Thoma positis. Prima: Quod genus dividitur per oppositas differentias. Secunda: Quod si unum oppositum seu contrarium invenitur in rerum natura, etiam et reliquum. Et prima propositio constat: Quia genus contrahitur per differentias formaliter diversas, seu formas incompatibiles et distantes in eodem genere. In hoc autem consistit oppositio, seu contrarietas, quod sint aliquæ formæ distantes in eodem genere, et si maxime distent est perfecta contrarietas. Dividi autem genus per differentias formaliter diversas constat. Quia genus dividitur per differentias, quæ ipsum contrahunt ad constituendam speciem; ergo oportet quod dicat naturam actuabilem et contrahibilem per differentias formales, quæ compleant actualitatem ejus, et essentiam formalem constituent. Unde si plures habet differentias, formaliter debent esse diversæ, et non solum materialiter, id est in ipsa formali ratione quidditali, atque adeo oportet quod sint oppositæ, utpote formaliter incompatibiles.

Secunda vero propositio probatur ab eodem D. Thoma, in de Cælo, lect. iv: Quia contrariorum eadem est materia et subjectum, alioquin non se invicem expellerent, si circa idem subjectum non versarentur; ergo oportet quod materia seu subjectum unius contrarii habeat potentiam ad alterum contrarium; ergo si unum contrariorum est in rerum natura, aliud etiam est possibile, quia datur potentia susceptiva illius; quod si esset impossibile, hoc ipso destrueretur potentialitas susceptiva illius, quæ est in materia, vel in genere, quia solum esset potentialitas receptiva unius. Et sic des-

trueretur potentialitas generis ad multa, quia est ad multa ut contraria et formaliter opposita.

Ex quibus propositionibus aperte deducitur differentia inter genus et speciem: quia genus habet se ad differentias específicas quasi materia potentialis ad formas actuales et formaliter oppositas, seu incompatibiles; species autem dicit ordinem ad plura solum materialiter diversa, et materialiter solum incompatibilia, et ita non se habet ad differentias individuantes sicut materia ad formam, sed potius sicut forma ad materialem divisionem. Quod autem se habet ut materia, si est communicabilis pluribus, debet supponere possibilitatem eorum, quibus communicabilis est; id autem quod se habet ut forma ex ipsa ratione et conceptu formæ communicabilis est pluribus, licet ex defectu materiæ recipientis possit impediri communicatio. Et hujus ratio est: Quia materia, et id quod ex parte materiæ se tenet, potius de se est principium incommunicabilitatis, sicut et limitationis et restrictionis, cum sit ultimum subjectum ultra quod non datur communicatio, sed si materia communicabilis est pluribus, ex eo est quia illa plura sunt possibilia circa talem materiam. Unde ex possibilitate formarum circa aliquod subjectum, seu materiam sumitur potentialitas materiæ ad plura. Quod si materia communicatur formæ potius est ut perficiatur in se a forma, quam ut ipsa se communicet, quia communicare se est proprium boni. Materia autem non est bona in actu, quia non est perfecta, neque in actu, et ut dicit D. Thomas, 1. p., quæst. v, art. iii, ad 3, materia prima non est appetibilis, sed appetens. Unde forma non tam appetit materiam, quam esse in materia.

Quare esse materiam communi-

cabilem pluribus nihil aliud est quam posse recipere, et perfici a pluribus. Ergo potentialitas materiæ, seu generis ad plura ex ipsa pluralitate formarum, quæ possunt ipsam perficere, oritur. At vero forma ex ipsa ratione formæ, quæ est actus et perfectio, est communicabilis pluribus quantum est ex se, quia est perfectio et actus, perfectio autem est bonum, et bonum ut bonum est communicativum sui; unde non ex pluralitate recipientium dependet quod de se sit communicabilis, sed id habet ex ratione formæ et actus. Unde 1. Periherm., lect. x, inquit D. Thomas: « Quod omnis forma, quæ nata est recipi in materia, quantum est de se communicabilis est multis materiis. » Et 1. p., quæst. iii, art. ii, ad 3, et 1. Metaphys., lect. v, § *Ponit aliam rationem*, universaliter dicit quod « quælibet forma, quantum est de se, nata est in pluribus esse. » Cum ergo species sumatur a forma, et dicat essentiam formaliter completam ex ipso modo concipiendi illam, non repugnat concipi ut communicabilem pluribus, licet ex defectu materiæ recipientis et materialiter dividendis non semper possit in exercitio communicari, ut diximus art. præced., de speciebus angelicis. De se ergo quælibet species, etiam quantum ad communicabilitatem ad plura, non dependet a pluribus individuis, genus autem dependet a pluribus speciebus.

Solvuntur argumenta.

Primo arguitur ad probandum quod genus potest salvari in una tantum specie: Quia in una tantum specie potest accipi gradus, seu ratio indeterminata et potentialis, et ratio, seu gradus actualis et determinatus; ergo potest accipi genus et differentia. Anteced. patet, quia illa

species esset in prædicamento, cum esset res creata; ergo haberet gradum superiorem et inferiorem, et consequenter determinabile et determinatum, siquidem non omnia prædicata illius essent æqualis actualitatis et determinationis.

Resp.: Quod illa species esset quidem in prædicamento ratione naturæ limitatæ, et haberet gradum superiorem et inferiorem, non quidem superioritate magis extensa et ampla respectu inferiorum, sed minus determinata et actuali, seu magis potentiali ex parte quidditatis, quam differentia contrahens. Unde non esset universalis generice, licet haberet naturam magis potentialem quam differentia, sicut habet genus. Esset ergo potentialitas respiciens tantum unam formam, non ad plures indifferenter se habens, sicut potentia animæ et angeli ad suscipiendum intellectum, quæ non est potentialitas ad contraria et ad multa, sed tantum ad unum.

Et quando instatur quod illud prædicatum genericum non esset æquale cum prædicato specifico et differentiali; ergo esset superius tantum genus:

Respondet.: Quod non esset æquale in actualitate, quia differentia actuaret illud, sed esset æquale in extensione, quia non ad plura se extenderet, quam species et differentia. Universalitas autem generica extensionem petit ad multa, quantum ad rationem totius potentialis, licet natura, quam explicat, imperfectior sit et potentialior differentia contrahente in ratione quidditatis.

Secundo arguitur: Si tota potentialitas generis non posset salvari in unica specie, ergo neque in duabus, vel decem, vel in aliquo alio numero certo, quia non est major ratio quod illa potentialitas exhauriatur per duas species, quam per

viginti, vel centum; et ita quodlibet genus requireret infinitas species, nec posset de potentia absoluta salvari tota potentialitas generis in una specie, vel duabus, cum tamen possit tota potentialitas materiæ satiari unica forma incorruptibili. Imo ex hac ratione sequeretur quod nec species posset in unico individuo salvari, quia est in potentia ad plures conditiones individuantes, quæ in uno solo individuo salvari non possunt; ergo sicut genus non salvatur in una tantum specie, quia est in potentia ad plures differentias, neque species in uno individuo, quia non possunt omnes conditiones individuantes in uno colligi.

Respondet.: Quod potentialitas generis sufficienter salvatur hoc ipso quod habeat plures species, sive sint in numero determinato, sive infinito, de hoc enim non disputamus. Requiritur ergo ad minus et sufficienter duæ species sub uno genere, nec potest ejus potentialitas extensiva salvari, etiam de potentia absoluta, respectu unius tantum speciei, ob rationem dictam. Et ad exemplum allatum de materia dicimus quod, vel illa materia est capax plurium formarum corruptibilium, vel solum est capax unius formæ incorruptibilis, sicut multi existimant de materia coli. Si hoc secundo modo se habeat, non salvatur in illa materia potentialitas contrarietatis et extensionis ad plura, sed solum potentialitas actionis et informationis, quod sit per unum. Si primo modo, semper materia illa manet cum potentialitate ad plura, a quibus potens est informari, licet de facto non sit in statu transmutationis ad illa, si habeat formam incorruptibilem, a qua saliatur quantum ad transmutationem ad alias, non quantum ad capacitatem illarum.

Et ad exemplum de specie respectu plurium individuorum respondet.:

Verum esse quod in unico individuo non potest habere species nisi proprietates, et differentias individuantes, si de facto sint possibiles, sed habet in uno individuo naturam, quæ ex conceptu formæ et actus quo constituitur, non repugnat esse communicabilem pluribus differentibus individuantibus, licet ob defectum materiæ, illæ sint impossibiles. At vero genus ex eo quod sit in una specie non est communicabile pluribus speciebus, si illæ sunt impossibiles, quia materia de se non est principium communicandi pluribus, sed recipiendi plura. Unde si illa sint impossibilia, non remanet potentialitas ad recipiendum illa. Et idem est de genere, cujus potentialitas materiæ assimilatur in ordine ad formas, seu formales differentias.

Ultimo arguitur: Si aliqua species conservatur in unico individuo, vel habet essentialiter annexam repugnantiam ad plura, vel non habet. Si non habet, ergo illa plura sunt possibilia, et sic tollitur casus quod tantum unum individuum sit possibile. Si habet intrinsecam repugnantiam, ergo neque ex modo concipiendi potest accipi ut communicabilis et universalis pluribus, et sic non erit differentia inter ipsam et genus.

Et confirmet.: Quia in illo casu species et individuum non distinguuntur, quia non est possibile nisi unum individuum; ergo non salvatur in illo indifferentia ad plura, sicut requiritur ad universalitatem speciei; vel si reperitur indifferentia, quia est prædicatum superius, idem dicemus de prædicato generico in una tantum specie.

Respondet.: Quod etiam si species habeat essentialiter annexam repugnantiam ad plura individua, potest salvari ratio universalitatis ejus, si illam repugnantiam habeat non ex

conceptu naturæ, ut natura est, sed ex modo individuationis, qui radicaliter continetur in ipsa specifica natura, ut diximus articulo præcedenti. Unde non repugnat, ex modo concipiendi, talem naturam inadæquate et sub præciso conceptu naturæ et formæ concipi ut communicabilem pluribus non repugnanter, ex vi talis præcisionis et conceptus inadæquati, licet in re repugnet ex alio principio etiam ad ipsam essentialitatem pertinentem, scilicet quia caret materia, in cujus diversis partibus recipiatur diversa natura individualis.

Ad confirm. respondet.: Illam naturam specificam distingui solum ratione ab illo unico individuo. Sed tamen dicitur fundamentaliter manere indifferentia et potentialitas ad plura in tali specie, non vero in genere: non solum quia est prædicatum superius, sed quia est tale prædicatum superius, scilicet per modum quidditatis formalis, quæ secundum proprietates formæ, ex ipso conceptu formæ et naturæ est communicabilis ad plura, licet ea, quibus communicari posset, non dentur. Genus autem ex vi sui conceptus præcisi non dicitur communicabilitatem ad plura sicut forma, sed sicut materia, quæ, nisi sint plures formæ possibiles, potentialitatem ad recipiendum illas non habet.

Ex quo etiam solvitur alia instantia, quomodo scilicet species, cum sit totum potentiale respectu individuorum, salvetur in unico tantum individuo, quod est pars illius, cum omne totum sit majus sua parte.

Respondetur enim: Quod species in uno tantum individuo existens est totum potentiale, non respectu illius tantum, sed respectu plurium ad quæ ex vi sui conceptus formalis non repugnat communicari, licet in re non sint possibilia multa quibus communicetur. Unde non dici-

mus respectu unius tantum indivi-
dui salvari speciem, sed in uno in-
dividuo existentem non repugnare
quod concipiatur ut communicabi-
lis pluribus, quantum est ex modo
conciipiendi illam formam, seu natu-
ram.

QUÆSTIO IX.

DE INDIVIDUO.

Duplex est individuum, aliud de-
signatum et determinatum, ut Pe-
trus, Paulus etc. Aliud vagum, seu
in communi, ut aliquis homo. De
priori agemus in hoc articulo, de se-
cundo in sequenti.

ARTICULUS I.

Utrum definitiones individui recte explicentur.

Ut individui rationem, quæ satis
perplexæ est, investigare possimus,
ejusque definitiones explicare, duo
prænotanda sunt. Primum: vel posse
nos loqui de individuatione gene-
raliter accepta, prout in omnibus
generibus invenitur, tam substan-
tiæ, quam accidentis; vel speciali-
ter prout in genere substantiæ inve-
nitur, speciali enim modo individuatur,
eo quod subsistit in se, et per
se ipsam individuari debet. Unde
licet in omni individuo inquiri possit
et de principio, seu fundamento
individuationis, et de ipsa individua-
tione, in substantia tamen non so-
lum invenitur principium indivi-
duationis et ipsa individuatō ex tali
principio causata, sed etiam ter-
minus, seu complementum ipsius
singularitatis, quo natura illa red-
ditur completa et subsistens, pos-
testque inveniri natura sine tali
termino et propria subsistentia, ut

patet in natura humana assumpta a
persona divina. Et ita dixit D. Tho-
mas, quæst. ix, de Potent., artic. ii:
« Quod in substantia particulari est
tria considerare, quorum unum est
natura in singularibus existens. Se-
cundum est modus existendi talis
naturæ, quæ existit ut propria huic
individuo. Tertium est principium
ex quo causatur talis modus existen-
di. » Ubi singularitatem modum vo-
cat naturæ.

Secundo est prænotandum quod
individuum, seu singulare, quod
communiter in omnibus generibus
invenitur, potest considerari vel
primo intentionaliter, vel secundo
intentionaliter. Individuum quan-
tum ad primam intentionem dicit
ipsam singularitatem, prout a parte
rei invenitur, quæ singularitas, seu
individuatō realis non est aliud
physice et in re quam ipsa unitas
numerica, qua aliquid ita est unum
quod est indivisum in se et divisum
a quolibet alio, ut S. Thomas docet,
1 p., quæst. xxxix, art. iv. Et hæc
unitas numerica in re est sicut mo-
dus naturæ, et reddit unitatem sim-
pliciter, quia specifica et generica
sunt unitates per rationem, in re au-
tem convenientia, seu similitudines,
et possunt ulterius dividi in inferio-
ra, quod non potest numerica. Quan-
tum ad secundam intentionem, in-
dividuum constat duplici relatione
rationis. Prima est subjicibilitatis
ad prædicata superiora, sive ad præ-
dicatum immediatum, quod est spe-
cies atomæ, sive ad prædicata me-
diata, quæ sunt genera, ut constat
in individuis genericis, ut hoc ani-
mal, hoc corpus etc. Hæc enim in-
dividua ex parte subjicibilitatis ac-
cipiuntur. Secunda relatio rationis
est prædicabilitatis, qua individuum
prædicatur, non de aliquo inferiori,
sed de seipso.

Juxta ista tria, triplex Porphyrii
definitio de individuo procedit. Pri-

ma de individuo primo intentiona-
liter accepto: *Individua ex eo dicuntur
quod ex proprietatibus consistit
unumquodque eorum, quarum collectio
nunquam in alio eadem erit.* Quæ
sint autem istæ proprietates indivi-
duantes, communiter admititur
dictum Alberti Magni, quod sunt
septem, et illo vulgari versu conti-
nentur:

Forma, figura, locus, tempus, cum
nomine sanguis,

Patria, sunt septem, quæ non ha-
bet unus et alter.

Ex quarum proprietatum nume-
ratione satis constat explicari hanc
definitionem primo intentionaliter,
quia numerantur hic proprietates,
quæ realiter inveniuntur, ut patet
de forma et figura etc. Imo in ista
definitione solum definitur indivi-
duum substantiæ, quia soli substan-
tiæ convenit habere collectionem
istarum proprietatum. Et adhuc res-
trictius non quodlibet individuum
substantiæ, sed completum et sub-
sistens, quod vocatur suppositum,
seu persona, definitur ista definitio-
ne; quia aliquæ proprietates sunt,
quæ soli supposito conveniunt et
non partibus, ut nomen, quod toti
personæ imponitur, sanguis, id est
genus, seu generatio, quæ solis per-
sonis convenit, et similiter patria
etc.: neque enim manus, vel pes di-
citur habere patriam, vel genus
suum ducere a tali sanguine, sed
totus homo.

Aliter tradit D. Thomas definitio-
nes individui primo intentionaliter
accepti; nam in 1 p., q. xxxix, art.
iv, inquit: « Quod individuum est
indistinctum in se, et distinctum
ab aliis », vel melius, in X Met., lect.
ii: « Individuum est, quod non divi-
ditur ulterius, nec formali, nec ma-
teriali differentia. » Quæ definitio-
nes non solum conveniunt indivi-
duis substantialibus, sed etiam ac-
cidentibus. Et explicari potest pri-

ma definitio sic, quod individuum est
in se indistinctum, id est unum et in-
divisum et distinctum ab aliis, id est
ultimate distinctum, nec amplius
distingubile per alias differentias;
quod ipsa secunda definitio explicat,
quando dicit quod individuum est
quod ulterius non dividitur. Sicut
autem unitas, licet dicat aliquid po-
sitivum cum negatione divisionis,
non tamen addit super ens aliquid
positivum, sed negationem illam,
quæ tamen non intrat constitutio-
nem entitatis, sed ad ejus pertinet
passionem, ita individuatō non di-
cit aliquid pertinens ad quidditatem
rei, sed extra quasi modificationem,
aut determinationem ejus per mo-
dum negationis explicatam.

Si autem inquiras an ista definitio
tradita a Porphyrio essentialis
sit, vel descriptiva, resp.: Descripti-
vam esse, quia traditur per proprie-
tates, quarum collectio, seu aggrega-
tio ita invenitur in uno quod non in
alio; ergo supponit ipsam essentiam
individui constitutam, quia proprie-
tates supponunt id cuius proprie-
tates sunt. Nec sufficit dicere quod sup-
ponunt naturam specificam, quia
respectu ejus non sunt proprietates,
sed accidentia, alioquin omnibus
convenient, quibus convenit natu-
ra specifica. Vel potius dicendum,
et fortasse magis ad mentem Por-
phyrii, quod non definitur indivi-
duum per proprietates consecutas,
et posteriores ipsa individuatione.
Fortassis enim individuo propria
passiones, quæ fundantur in conne-
xione necessaria ad naturam, non
conveniunt, sed quæ sunt princi-
pium et ratio individuationis, qua-
tenus designant materiam, ut ex
ipsa materia signata nascatur indi-
viduatō, ut in libris de Gener. pro-
babatur ex sententia D. Thomæ. Et
ad hoc videntur inclinare verba Por-
phyrii, dum inquit: « individua ex
eo dici, quod ex proprietatibus con-